DET JURIDISKE FAKULTET
UNIVERSITETET I BERGEN

NOTAT

til

Fakultetsstyret

Jnr. Arkiv	Sak nr. 72/11 Styremøte 26.10.11

FORSLAG OM UTLYSING AV PROFESSORAT. OPPFØLGING AV STYRESAK 62/11 I MØTE 13. SEPTEMBER 2011.

I. Styrevedtak av 13.09.11

Fakultetstyret gjorde som kjent følgende vedtak i sak 62/11 i møte 13.09.11:

"I samsvar med fakultetets budsjett for 2011 lyses det ut to stillinger som førsteamanuensis i rettsvitenskap. Den ene stillingen øremerkes formuerett og den andre øremerkes offentlig rett".

I saksforelegget til samme sak ble det tatt opp spørsmålet om å lyse ut et øremerket professorat ut over de 4 førsteamanuensisstillingene i 2011-budsjettet, men uten at det ble fremmet noe vedtaksforslag. Fakultetsstyret gav uttrykk for at eventuell utlysing av professorat måtte fremmes som separat sak i seinere møte.

Av aktuelle problemstillinger som ble berørt i diskusjonen og som en eventuelt måtte komme tilbake til var:

- tidligere fakultetsstyrevedtak om utlysing av vitenskapelige stillinger, og særlig pkt 6 under sak 42/09 i møte 16.06.09 (sitert nedenfor)
- eventuelt regelverk for slike utlysinger og praksis ved andre fakultet
- forholdet til strategiplanen
- budsjettvurderinger.

II. Noen tidligere fakultetstyresvedtak om utlysing av vitenskapelige stillinger

Fakultetsstyret drøftet i møte 25.03.08 sak om bemanning og utlysing av vitenskapelige stillinger, og gjorde følgende vedtak

1. *"Antall midlertidige universitetslektorer i rekrutteringsstilling reduseres i takt med oppbyggingen av førsteamanuensisstillinger. Tilsettingsperioden som universitetslektor reduseres samtidig fra dagens hovedregel som er 2 år til 9*

måneder som ny hovedregel.

2. *Ordningen med midlertidig tilsetting i stilling som førsteamanuensis i påvente av bedømmelse og disputas avvikles fra og med 1. juli 2008. Ordningen erstattes inntil videre av en ordning hvor stipendiater som har levert sin PhD-avhandling engasjeres som midlertidig universitetslektor for en periode på inntil 9 måneder.*
3. *Fakultetet vil som normalordning lyse ut førsteamanuensisstillinger to ganger i året. Antall stillinger fastsettes av styret i forbindelse med behandlingen av årsplan og budsjett hvert år. Særskilt faglig innretning på stillingene forelegges fakultetsstyret.*
4. *Det lyses ut et passende antall stipendiatstillinger med passende frekvens slik at fakultetet over tid og i gjennomsnitt vil ha et antall internfinansierte stipendiatstillinger som ligger nær fakultetets måltall."*

Med grunnlag i drøfting av fakultetets budsjettsituasjon og potensielle tiltak gjorde fakultetsstyret i møte 16.06.09, sak 42/09, følgende vedtak:

1. *[----------]*

2. *Ordninga som har vore praktisert med engasjement i universitetslektorstilling med inntil 6 månader for ferdiggjering av doktoravhandling, blir oppheva. Dette påverkar ikkje situasjonen for dei som alt er engasjert i slik stilling.*

3. *Ordninga med engasjement i inntil 6 månader for stipendiater som leverer PhD-avhandling til bedømming omfattar ikkje dei som alt har vore engasjert som lektorar for ferdiggjering av avhandling. For dei som har levert avhandling før 1. juli 2009, kan det likevel skje engasjement i inntil 4 månader.*

4. *Ordninga med engasjement i lektorstilling etter innlevering av avhandling opphøyrer med verknad for dei som leverer avhandling etter 1. august 2009.*

5. *Det vert lyst ut 2 førsteamanuensisstillingar i 2009, men slik at tilsetjing først skjer frå 01.01.2010.*

6. **Som normalordning vil det ikkje bli lyst ut professorat med tanke på fast tilsette. Fast tilsette som ynskjer å bli vurderte for professorat må nytta den nasjonale ordninga for kompetanseopprykk til professor. [Vår utheving.]**

7. *[----------]*

8. *[----------]*

Pga av usikkerhet knyttet til tolkningen av siste setning i pkt 3 i styresak 16/08 (forelegges styret i forkant eller etterkant av utlysing) gjorde fakultetsstyret i møte 23.03.11, sak 22/11 følgende vedtak:

"Fakultetsstyret opprettholder sitt vedtak 25.03.08 om at "særskilt faglig innretning på [førsteamanuensis]stillingene forelegges fakultetstyret", og ber om at dette gjøres i forkant av utlysing".

III. Regelverk og praksis ved andre fakultet

Verken nasjonalt eller institusjonelt er det noe regelverk som regulerer om en stilling skal lyses ut som professorat eller førsteamanuensis. Men generelt kan en si at etter innføringen av opprykksordningen har det etter hvert utviklet seg en praksis hvor utlysing av førsteamanuensis synes å være "normalordningen" ved flere institusjoner. Men praksis innad på fakultetene i Bergen varierer fra fakultet som har hatt ytterst få utlysinger av professorat siste 10-årsperiode til fakultet som har hatt en relativt jevn fordeling mellom professorat og førsteamanuensisstillinger i samme periode. Ett fakultet lyser normalt ut professorat/førsteamanuensis og tilsetter professorer om det er kvalifiserte søkere. De øvrige fakultet synes å ha hovedvekt på utlysing av førsteamanuensisstillinger, men også professorat lyses ut når en finner det formålstjenlig.

Fakultetenes utlysinger bygger normalt på instituttenes vurderinger ut fra faglige behov. Også potensiale for gode søkere kan være en faktor ved slike vurderinger. Vårt fakultet har som kjent hatt en praksis over lang tid og fram til andre halvdel av 2000-tallet hvor vi lyste ut stillinger når vi kjente til at det var/kunne være potensielle søkere, og tilpasset stillingskategori etter dette (gjaldt både stipendiatstillinger, førsteamanuensisstillinger og professorat, og hovedregelen var lenge at det bare var en søker).

Som det framgår av pkt 6 i styresak 42/09 er nå normalordningen at det ikke vil bli lyst ut professorat med sikte på fast ansatte i vitenskapelige stillinger, slik at fast tilsatte som ønsker å bli vurderte for professorat må benytte den nasjonale ordningen for kompetanseopprykk til professor. Vi har ikke lyst ut professorat etter at dette vedtaket ble gjort.

IV. Bakgrunn og forutsetninger for fakultetsstyrets vedtak av 16.06.09 om å benytte opprykksordningen

Denne saken var en del av en større sak om mulige innsparingstiltak med sikte på å holde budsjettrammen, og hvor en som et tilleggspunkt tok opp fakultetets tilsettingspolitikk og særordninger. Både stipendiatstillinger, universitetslektorstillinger, førsteamanuensisstillinger og professorat ble her omtalt. Fra saksforelegget siterer vi følgende vedr professorat:

"Som det framgår ovenfor har fakultetet tidligere lyst ut stillinger når fakultetet har hatt kjennskap til at det kunne komme kvalifiserte søkere. Siste gang dette ble gjort for professorat var i 2008. Fakultetsledelsen har nå mottatt en forespørsel fra en av fakultetets førsteamanuenser om det vil bli lyst ut et professorat han kan søke. Dekanus og fakultetsdirektør nå er innstilt på å endre praksis også for denne stillingskategorien, men legger forespørselen likevel fram for fakultetstyret før det blir gitt tilbakemelding.

Det er som kjent etablert en nasjonal ordning med adgang til å søke opprykk fra førsteamanuensis til professor. Denne ordningen brukes også av de juridiske fakultetene i Oslo og Tromsø som normalt bare lyser ut førsteamanuensisstillinger som faste stillinger. Det samme gjelder for andre fakulteter ved UiB. Dekan og fakultetsdirektør mener det er grunn til å vurdere om dette også bør innføres som normalordning for fakultetet. Grunnen til at denne problemstillingen tas opp i denne budsjettsaken, er at det ved utlysing av professorstilling kan komme eksterne søkere som kan bli innstilt foran den interne søkeren. Det er vil i og for seg være positivt å få den beste søkeren, men problemet er at dette vil føre til en ukontrollert oppbygging av staben, ved at en får lønnsutgifter både til den interne søkeren, som uansett kan søke opprykk til professor, dersom vedkommende enstemmig og utvilsomt er

funnet kompetent, og til den som får det utlyste professoratet. Utlysing av et professorat kan således komme til å innebære at fakultetet må ha budsjettmessig dekning på 2010 budsjettet for ca kr 1. mill som tilleggsutgifter i tilfelle ekstern søker tilsettes".

I saksforelegget ble det imidlertid åpnet for utlysing av professorat når det forelå særskilte grunner, jf følgende:

"Selv om en skulle innføre søknad om opprykk som normalordning, vil fakultetet kunne lyse ut professorat innenfor fagområder som en vil prioritere som ledd i strategiske satsinger, og hvor rekruttering av ekstern professor anses som nødvendig eller ønskelig".

V. Fakultetets strategiplan for 2011-15

Fakultetet strategiplan er sentral i forbindelse med utlysing av nye stillinger og eventuelle øremerkinger, og vi siterer følgende fra delmål under Forskning:

"Fakultetet skal prioritere et langsiktig ressursmessig løft til fagområdene:

- *Strafferett og straffeprosess, med sikte på å videreutvikle et ledende internasjonalt forskningsmiljø, med aktiv kompetanseutveksling mellom forskningsmiljøet og institusjoner knyttet til politi-, påtalemyndighet og domstoler.*
- *Konkurranse- og markedsrett med særlig utvikling av EU- og EØS-rettslig kompetanse, blant annet for å representere et kraftsenter i utviklingen av et nasjonalt tverrfaglig kompetansesenter i samarbeid med sentrale aktører i regionen.*
- *Formuerett med sikte på å utvikle konsentrerte fagmiljøer av høy kvalitet der fakultetet har et særlig fortrinn, for å sikre fortsatt god rekruttering, der miljøet tilfredsstiller flere av strategiplanens kvalitetskriterier.*

Fakultetet skal videreføre det eksisterende satsningsområdet Demokrati- og rettsstat i satsningsperioden frem til 2013. Fakultetet skal gjennom satsningen etablere synergieffekter med andre sterke forskningsmiljøer innenfor menneskerettigheter, forvaltningsrett og miljø- og utviklingsforskning. Det skal også tilrettelegges for at Demokrati- og rettsstat kvalifiserer for å bli et fortsatt sentralt satsningsområde ved UiB i henhold til UiB sine kvalitetskriterier, forutsatt at koordineringsansvaret fortsatt ligger til fakultetet, og at man kan oppnå lokale synergieffekter ved å beholde et slikt ansvar.

Det kan også gis ressurser og strategisk støtte til andre fagmiljøer med tanke på en mer langsiktig utvikling i løpet av planperioden, dersom fagmiljøet har dokumentert særlige indikatorer for vekst og kvalitet."

Indikatorer for slik vekst og kvalitet er nærmere omtalt i planen hvor det blant annet framgår at *"I vurderingen av om et fagområde skal anses som et satsingsområde, skal det legges stor vekt om fagmiljøet har evne og vilje som til å ta ansvar for kvalitetssikring og videre utvikling av fakultetets undervisning."*

Ett av tiltakene som er nevnt for å oppnå mål og delmål er *"Planmessig rekruttering til fagmiljøene, blant annet i form av øremerkede stillinger."*

For utdanningen er det angitt følgende overordnede mål:

"Fakultetet skal videreutvikle sitt studieprogram faglig, pedagogisk og administrativt med sikte på å gi utdanningsvirksomheten en klar forskningsbasert profil, et bevisst fokus på

forholdet mellom det nasjonale og det internasjonale, og studiekvalitet på internasjonalt høyt nivå."

For å oppnå den overordnede målsettingen er det angitt følgende delmål:

"Fakultetet skal sikre at det gjennomføres forskningsbasert undervisning på høyt faglig og pedagogisk nivå av forskere i fakultetets forskningsmiljø, basert på forskningens resultater og rettsvitenskapens idealer.

...

Fakultetet skal sikre at undervisningen i alle obligatoriske fag i så stor grad som mulig gjennomføres av forskere med førstestillingskompetanse. Det må sikres at det er flere fast ansatte med førstestillingskompetanse tilgjengelig som kursansvarlig innenfor hvert obligatorisk fag til enhver tid."

IV. Antall årlige utlysinger og budsjettmessige forhold

Fakultetets ressurskomite antok i sin innstilling av 20.01.09 at rekruttering av 5 – 7 nye faste lærere per år ville være det mest ekspansive som var mulig både ut fra rekrutteringsmulighetene, og fordi en raskere vekst vil være vanskelig å integrere i fakultetet. Dekanatet har i sitt valgprogram bygget på ressurskomiteens innstilling fra 2009 og løftet fram rekruttering til faste stillinger ved fakultetet som det fremste virkemiddel til å bygge opp fakultetet både når det gjelder undervisnings- og forskningskapasitet. Vi har også bygget på den forrige strategiplanens mål om at fakultetet bør ha 60-80 fast ansatte i vitenskapelige stillinger. Fakultetets videre arbeid med og oppfølging av ressurskomiteens innstilling har en i ulike dokument nevnt en årlig stillingsøkning på 4-5 stillinger, og i fakultetets seinere budsjettforslag har det konkret vært foreslått 4 førsteamanuensisstillinger utenfor rammen. Dette gjelder og forslaget for 2012. Antall årlige utlysninger av nye stillinger må likevel ses i sammenheng med det årlige budsjettet, jf vedtak under pkt 3 i styresak 16/08 i møte 25.03.08:

"Fakultetet vil som normalordning lyse ut førsteamanuensisstillinger to ganger i året. Antall stillinger fastsettes av styret i forbindelse med behandlingen av årsplan og budsjett hvert år. [.....].

Da fakultetet for 2011 ikke ble tilført midler ut over rammen avsatte fakultetet innenfor rammen lønnsmidler til 4 nye førsteamanuensisstillinger som har vært lyst ut.

Økonomirapporten viser at fakultetet vil få en vesentlig overføring til 2012, og av budsjettforslaget for 2012 framgikk det at fakultetet pga av disse overføringene vil kunne videreføre dagens aktivitetsnivå i 2012 og innenfor rammen ha helårsdekning for alle nytilsettinger/utlysinger i 2011.

Eventuell utlysing av professorat vil ikke få lønnsmessige konsekvenser før enn i 2012 selv om slik stilling vedtas og lyses ut i 2011. Ved avsetning til faste tilsettinger er det som kjent viktig å skille mellom overførte midler som bare kan brukes en gang og bevilgninger som ligger i rammen.

V. Kommentarer og vurderinger

Dekan og direktør ser ikke grunn til å endre praksis for så vidt gjelder professorutlysing hva gjelder personer i fast vitenskapelig stilling. Med søknadsfrist 15. september hvert år, vil den enkelte ansatte ha god forutberegnelighet for når det kan søkes opprykk til professorat.

Dersom fakultetet ønsker å rekruttere eksterne personer til professorat, vil det imidlertid være lite smidig å henvise vedkommende til å søke på utlyste førstestillinger, for deretter å søke opprykk 15. september. Dekan og direktør mener at det er lite sannsynlig at en professor ved en annen institusjon vil søke seg til oss om denne praksis legges til grunn. Dersom vedkommende er ønsket av fakultetet ut fra vedkommendes kvalifikasjoner, og selv ønsker seg hit, bør det kunne besluttes å lyse ut professorat med slik innretning som fakultetet anser seg tjent med ut fra undervisnings- og forskningsbehov. Alternativt kunne man tenke seg å kalle vedkommende til professorat, men dette er mer omstendelig prosess hvor universitetsstyret også har en restriktiv linje. Dekan og direktør er i utgangspunktet skeptisk til å søke å etablere en praksis med kalling.

Fakultetledelsen arbeider i disse dager med å foreta en kartlegging av hvilke undervisningsressurser vi har ved fakultetet. Som det fremgår av strategiplanen sitert ovenfor, må fakultetet sikre seg at det til enhver tid er minst to personer som er tilgjengelig for kursansvar i alle obligatoriske fag. Den kartleggingen som vi er i ferd med å forta, vil avdekke om det er fag som er særlig sårbare, slik at fremtidige utlysinger eventuelt bør rettes særskilt for å oppnå en bedre dekning av ansatte innenfor enkelte obligatoriske fag. I det hele vil ledelsen arbeide aktivt for å utarbeide en rekrutteringsplan for fakultetet.

Vi vil komme tilbake med en slik sak til styret senere, men allerede her nevner vi at det må settes et særskilt søkelys på rekruttering til stipendiatstillinger. Erfaringene fra siste utlysing av åpne stipendidatstillinger gir et varsko om at man ikke kan basere seg på at søknad til fakultetet behøver å bli like god som vi har opplevd den senere tid. Vi fikk besatt de to stipendiatstillingene med fremragende kandidater, men vi hadde gjerne sett at det var flere enn to eller tre som ble ansett kvalifisert. Vi må derfor arbeide aktivt mot studentmassen for å synliggjøre fakultetet som en spennende arbeidsplass, og vi må få integrert talenter inn mot forskningen mens de studerer. I fag med relativ svak lærerdekning, må det rettes et særlig fokus på. Fakultetet kan ikke basere seg på å høste kandidater til faste stillinger fra andre kilder enn de som rekrutteres inn på doktorgradsprogrammet. Det er av vesentlig verdi at det er jevn fordeling av ansatte mellom ulike fag, enten det er tale om offentlig rett eller privatrett. Øremerking av stillinger er det beste tiltaket for å styre rekrutteringen til sårbare fag. Hensynet til å sikre de beste kandidatene uavhengig fagområdet, kan imidlertid tale mot en for sterk binding i utlysninger. God spredning på kandidatene på doktorgradsprogrammet, kan imidlertid sørge for at man klarer å opprettholde en konkurransesituasjon i forhold til alle utlyste stillinger.

I tilknytning til rekrutteringsplanen må man også foreta en generell drøftelse av om man skal lyse ut professorat. Vi har i den senere tid vært diskusjon om hvorvidt fast ansatte kan søke postdoktorstillinger. Dersom man har tilstrekkelig antall postdoktorstillinger, kan det anføres at man vil være tjent med å lyse ut professorat fremfor førsteamanuensisstillinger. På denne måte vil vi sikre oss at postdoktorstillinger blir utnyttet. Dekan og direktør ser ikke per i dag for seg noen endring i praksis med å lyse ut førstestillinger, men alle problemstillinger knyttet til rekruttering må drøftes i saken vi vil komme tilbake til styret med.

I forhold til den personen vi ønsker å rekruttere til professorat, foreligger det ikke noen professorbedømmelse. Kalling er derfor ikke under noen omstendigheter noe alternativ.

Alternativet er enten å henvise vedkommende til å søke utlyst førstestilling, eller foreta en rettet utlysing som professor.

Vi er trygg på at den aktuelle personen har professorkompetanse. Ut fra vedkommendes faglige profil kunne øremerkingen vært knyttet til strategiplanens særlige satsingsfelt. Ved en eventuell utlysing av professorat må fakultetsstyret være oppmerksom på at slik utlysing kan få konsekvenser for potensielle opprykkssøkere dersom de har spesialområde som faller innenfor øremerkingen, og på utlysingstidspunktet ikke er klar for å søke det utlyste professoratet, jf følgende "karantenebestemmelser":

"§ 2-1 (6) Førsteamanuensis eller høyskoledosent som ikke har vært bedømt for norsk professorkompetanse i løpet av de siste to år, kan kreve å få sin kompetanse bedømt. Hvis det i løpet av de siste to år har vært utlyst professorstilling i vedkommende spesialitet ved egen institusjon, gjelder toårsregelen fra søknadsfristen for den utlyste stillingen."

Dekan og direktør ønsker ikke at eventuell utlysing av professorat skal medføre slike virkninger, og vil derfor ikke støtte seg på strategiplanens angitte satsingsområder. En utlysing av professorat kan likevel forankres i strategi for undervisning. Å knytte til seg en person med professorkompetanse, vil gi et bidrag til å styrke læreressursene ved fakultetet og på denne måten bidra til at undervisning i obligatoriske fag gis av forskere med minst førstekompetanse. Vi vil også sikre at det i forhold til minst ett obligatorisk fag blir flere fast ansatte med førstestillingskompetanse som kan være kursansvarlig. Dette vil bli nærmere utdypet i styremøtet. Fakultetet blir dermed mindre sårbare i forhold til sykdom, avvikling av forskningstermin etc. Dessuten vil vi også få en styrking av tilbudet av engelskspråklige spesialfag.

På samme måte som de to førstestillinger som er utlyst med søknadsfrist 4. november, kan vi ikke forankre utlysingen i en helhetlig analyse av behovet for rekruttering til særskilte fag. Så lenge vi er trygg på at hensynet til å få flere ansatte med kompetanse innenfor minst ett obligatorisk fag, mener vi likevel at det er grunnlag for en rettet utlysing. Fakultetets underforbruk og forventet fremtidig inntektsøkning — se nedenfor, gir grunn til å anta at det skal rekrutteres et relativt stort antall personer i årene som kommer. Det vil derfor være et godt spillerom for å ivareta en helhetlig rekruttering i forhold til stillinger som skal lyses ut i årene som kommer.

I tillegg til at den faglige begrunnelsen for å lyse ut professorat, vil dekan og direktør fremheve fakultetets ressurssituasjon. Vi har betydelige overførte midler fra 2010 til 2011, og overfører også midler til 2012. Selv om fakultetet i 2010 og 2011 har foretatt flere nytilsettinger og utlysinger som øker lønnsbudsjettet vesentlig i 2012 — og ytterligere i 2013 — forventer vi pga. av de høye overføringene til 2012 også å ha noen overførte engangsmidler med videre til 2013. Dette forsterkes av at tilsettingsvedtak som gjøres i 2012 først får helårsvirkning i 2013. Det er meget negativt at fakultetet ikke har vært i stand til å rekruttere tilstrekkelig antall personer slik at aktivitetsnivået når det nivået som universitetsstyret har forutsatt gjennom de årlige budsjetttildelinger. Rett nok er permisjoner, avgang, avviklingen av ordningen med universitetslektorer og midlertidige førsteamanuensisstillinger etter innlevering av doktorgrad samt en betydelig økning i eksternfinansieringen også viktige faktorer. Det er imidlertid ikke til å komme utenom at underforbruket bekymrer fakultetsledelsen og at vi arbeider for å legge opp en langsiktig strategi for å tilpasse aktivitetsnivået til budsjettrammen,

Gjennom implementeringen av de 30 nye studieplasser vil fakultetet fra 2011-2015 være sikret en budsjettvekst på ca 9 millioner i basisbevilgningen. I tillegg kommer eventuelle merinntekter fra økt studiepoengsproduksjon. Vi vil i tillegg arbeide målrettet i forhold til den til enhver tid sittende universitetsledelse for å få gjennomslag for en planmessig oppbygging av fakultetet i forhold til de oppgaver fakultetet har gjennom sitt samfunnsoppdrag – og økt basisbevilgning fra universitetsstyret i samsvar med Risa-utvalgets dokumentasjon. Etter vår vurdering vil det også av ressursmessige grunner være forsvarlig å lyse ut stilling som professor nå. Selv om det er styret som må treffe vedtak om hvor mange faste stillinger som skal lyses ut i forbindelse med hvert års budsjett, vil dekan og direktør innstille på at man fortsatt lyser ut fire stillinger, gitt at det kan antas at det er tilstrekkelig antall kvalifiserte søkere.

VI. Forslag til vedtak

Dekan og fakultetsdirektør vil invitere fakultetsstyret til å gjøre følgende

Vedtak:

"Det lyses ut et professorat i rettsvitenskap med særlig kompetanse i fremmed- og flyktningrett."

Asbjørn Strandbakken
Dekan

Eivind Buanes
Fakultetsdirektør

19.10.11
EIBU-ASS